

METODİKA

Deng Zhaozhen

Azerbaijan State Pedagogical University

10.30546/2518-752X.1.507.032

BRITISH OPEN UNIVERSITY LEARNING SUPPORT SERVICE AND ITS INSPIRATION

Keywords: Open University; learning support services; distance education in China

Açar sözlər: Açıq Universitet; tədris dəstək xidmətləri; Çində məsafədən təhsil

Ключевые слова: Открытый университет; услуги учебной поддержки; дистанционное образование в Китае

I. Conceptual Analysis of Learning Support Services

Learning Support Services, sometimes referred to as Student Learning Support Services or Learner Support Services, or simply as support services.[1]

In recent years, some experts have further broken down learning support services into academic support and non-academic support. At the same time, with the development and widespread application of real-time communication technology, the boundaries between learning support services and course resource development have become increasingly blurred.[2]

Currently, there is no authoritative definition that can encompass all the connotations of learning support services (Chen Li, 2004). Different distance education institutions provide learning support services of varying types, methods, and levels, based on their specific circumstances. According to a review by Professor Ding Xingfu (2001), learning support services can be mainly defined as:

1. Interpersonal face-to-face communication activities between teachers and students, or between students themselves, and bidirectional communication based on information and communication technology media.

2. The overall support services that remote students receive in terms of information, resources, personnel, and facilities during their remote learning.

3. A broader definition, which includes various administrative and management services beyond the above, such as course registration, student status management, credit recognition, degree issuance, and financial aid.

This paper does not intend to delve too deeply into conceptual discussions and adopts a widely accepted and more moderate understanding: Learning support services are the sum of various informational, resource-based, personnel, and facility support services primarily centered on interpersonal face-to-face communication and

bidirectional communication based on technological media, provided by remote educational institutions and their representatives (such as teachers). The purpose is to guide, assist, and promote students' autonomous learning and to improve the quality and effectiveness of distance learning (Ding Xingfu, 2001).

II. Study Support Services at the Open University in the UK

The study support services at the Open University in the UK have long been highly regarded in the academic world, and the university considers these services to be one of the key factors behind its success.[3] The concept of study support services originated and developed from the Open University's own practices and theoretical research.

In 1978, Sewart, the Director of the Open University's Regional Learning Center Office, published a monograph *"Persistent Attention to Students in Distance Learning Systems"* which systematically discussed the idea of study support services. The following year, Daniel and Marquis, also from the Open University, published a highly influential paper titled *"Interaction and Independence: Getting the Right Balance"*, which the first proposed the balanced development of independent learning and interaction. This marked the maturation of the Open University's study support services theory. In recent years, the Open University has further integrated study support services with independent learning, introducing the concept of "supported open learning", emphasizing that students' learning is conducted with the support of course tutors, study support staff, library services, and student organizations.[4] The Open University's study support service system specifically includes:

1. A Three-Tiered Support Service System with Effective Management and Clear Responsibilities

To ensure the effective implementation of study support services, the Open University has established a three-tiered support service system that is well-managed and has clear responsibilities. These tiers are:

The Open University Headquarters in Milton Keynes: primarily responsible for [5] producing and innovating distance learning materials, establishing management policies, providing credit transfer services, sampling and reviewing student assignments and exams, handling student appeals, distributing and analyzing student surveys, and more.

Regional Centers Nationwide[6]: These centers mainly assist with course selection, career planning, payment, scholarships, student loans, or local government grants; provide study locations for courses; address students' various academic questions; offer targeted guidance and support; supply special equipment for students with specific learning needs; and provide special services for disabled students.

Over 300 Learning Centers Nationwide[7]: These centers distribute face-to-face tutorial schedules, organize self-study groups and orientation meetings for new students, offer limited IT facilities, hold video conferences, assist with course selection and outreach activities, and manage assignment submission and exams.

2. High-Quality and Abundant Learning Resource Services

Carefully crafted multimedia course materials are one of the most important measures by which the Open University in the UK provides learning support services to students. This is also one of the university's most commendable

aspects. Through its unique course team development mechanism and appropriate presentation methods, the Open University has developed materials for over 360 courses serving more than 200,000 students (2005).

These course materials are distributed to students in the form of multimedia teaching packages. The contents include teaching materials presented in multiple media formats, teaching requirements, study guides, assignment schedules, exam instructions, schedules and locations for face-to-face tutorials, experimental materials, and guides on how to use the teaching packages.

The Open University flexibly designs its courses based on the characteristics of adult distance learners. All courses are divided into four levels: Level 1 Courses: Foundational courses focusing on study skills, learning methods, and basic professional knowledge. Level 2 Courses: Interdisciplinary and comprehensive courses. Level 3 and Level 4 Courses: Specialized courses focusing on specific professional fields. This tiered structure allows students to select courses systematically. To accommodate the dispersed and time-constrained nature of adult learners, the Open University has also modularized course content into blocks. [8]

In addition to providing high-quality multimedia course resources, the Open University offers a wealth of digital learning resource services to all its staff and students. Through the university's online portal, students can access teaching information and use "FirstClass" for online course learning and communication. The university library provides access to a wide range of learning resources, including: 1) Extensive Electronic Resources: Hundreds of databases covering various disciplines, thousands of electronic journals and newspapers, conference proceedings, course-related websites, national patents, standards, statistical data, and more. 2) Past Exam Papers: The library also helps students find learning materials related to their courses. Additionally, the university provides information about other libraries nearby that remote students can access. 3) Tools for Enhancing Information Skills: These include a learning tool called "Info-Rate" and a study website named "Safari". [9] 4) Library Support: Students can contact the library via phone, fax, email, or traditional mail for any inquiries about services. For students with hearing impairments, the library offers a text-based telephone service called "Minicom", allowing them to make calls using text communication. [10]

3. Individualized study guidance

Individual guidance for each student is an outstanding advantage of the Open University's learning support services. The British Open University believes that it is very important to provide each student with detailed individualized learning guidance to meet the different needs of learners at each stage of learning. Therefore, the Open University in the UK has hired a total of 8,000 dedicated part-time teachers to provide guidance to students, and each teacher is responsible for the full tracking, guidance and services of 15 to 20 students during their studies.

The primary forms of learning guidance at the Open University include:

1) Face-to-Face Tutoring

Research conducted by the Open University shows that students perceive face-to-face tutoring as the most helpful aspect of their learning experience, followed by discussions with peers and then assistance from family and friends. [11]

This study was conducted during students' first year at the university, a time when they might not yet have fully adapted to distance learning. Nonetheless, it highlights the importance of face-to-face tutoring in distance education. These sessions are mainly conducted by faculty members of the Open University.

2) Course Tutoring

Check learning progress and problems encountered, connect course materials and learning outcomes, explain and test key content or concepts, brainstorm certain issues, students participate in extensive learning skills activities, next stage learning content, homework correction and academic guidance, etc.

Additionally, tutors provide academic advising (Learning Advisory Services), which including: Pre-admission guidance, guidance for foundational courses, and career advisory services, [12] including support when students face conflicts between study and work, study and family, or issues related to learning strategies, confidence, mental health, and employment.

4. Flexible and Diverse Learning Methods

To facilitate student learning, the Open University in the UK provides open and flexible learning methods, including independent learning, group learning, and short-term residential programs, to meet the diverse needs of students.

1) Independent Learning

Independent learning is the primary mode of study for Open University students. It includes studying course materials, completing assignments, and accessing educational content via radio, television programs, audio and video recordings etc. [13]

2) Group Learning

The Open University encourages students to organize self-help study groups. These groups operate flexibly, allowing students to join based on shared courses or mutual interests. Additionally, students can use the “FirstClass” system to participate in groups or online conferences that match their interests.[14]

3) Short-Term Residential Learning

The Open University also conducts short-term residential learning programs for distance learners at the main campus and other university campuses.[15] These programs are held annually from June to August, utilizing the facilities and accommodations of traditional universities during their vacation period to provide learning support.

4) Online Learning

With the development and application of new technologies, the Open University increasingly leverages computer networks for teaching. Currently: there are 160,000 students use the university's email system for communication; 80,000 assignments are submitted electronically; 178 university courses require students to use the internet for learning, and 97 courses offer optional online services for students. [16]

5. Student-Centered Learning Assessment

The learning assessment at the UK Open University can be divided into formative assessment and summative assessment.

Formative assessment is conducted through regular assignments and research projects, including Tutor-Marked Assignments (TMA), Computer-

Marked Assignments (CMA), individual research projects, and group research projects. The formative assessment is determined at the initial stage of course design, emphasizing subjective content with supplementary objective content, accounting for approximately 50% of the total course grade. Tutors follow standardized grading criteria to thoroughly review each assignment, provide scores, explanations, and suggestions.

Summative assessment, which refers to examinations, is completed through either open-book or closed-book exams. It constitutes 50% of the total grade and is conducted in either format. A dedicated "Examination and Assessment Committee" and "Examination Center" are responsible for establishing grading standards and organizing exams. Additionally, an "External Examination Board" audits the examinations. Notably, the Open University offers alumni directories for graduates [17] and provides specialized tutoring and learning materials for students with disabilities.

III. Insights from the Learning Support System of the Open University in the UK

1. Open Educational Philosophy

At the inception of the Open University in the UK, its first Vice-Chancellor, Sir Walter Perry, set the following goal: "To be open to people, places, methods, and finally, to ideas." For over 30 years, the Open University has adhered to this philosophy, maintaining a commitment to open education. This approach has established the Open University as the most successful distance learning university globally, earning widespread recognition. Its educational philosophy serves as a valuable reference for distance education institutions in China.

2. Course Design and Development

One of the key factors behind the success of the Open University is its provision of high-quality, interactive courses, ensuring excellent teaching quality. The course materials are delivered in a variety of media formats, including printed textbooks, audiovisual resources like tapes and videos, as well as interactive teaching CDs, software, and online courses.

The course design and development follow a "course team approach". These teams typically include subject experts, BBC producers and editors, educational technologists, course coordinators, and sometimes tutors, copyright specialists, librarians, and network experts. Through collaboration and division of labor, these experts create high-quality course materials.

3. Pragmatic Attitude Towards Media

The Open University adopts a practical approach to media use. Any medium that facilitates student learning is considered. The institution is cautious when adopting new media, recognizing that students often dislike prolonged screen time. Online learning lacks the flexibility of traditional learning, such as writing directly on printed materials. Consequently, many students prefer having printed materials alongside digital resources. The university continues to provide traditional printed textbooks and audiovisual materials while supplementing them with face-to-face guidance and residential learning when necessary.

4. Continuous Support and Individualized Guidance

The Open University places significant emphasis on student guidance throughout the learning process. Support begins before enrollment, through pre-

study consultation, students can understand the characteristics of open learning and the difficulty of the courses so that they can make their own choices. During their studies, students receive comprehensive and individualized guidance through face-to-face tutorials, assigned tutors, short-term summer schools, and career counseling. Even after graduation, the university maintains alumni directories to foster connections among students and between students and the institution.

5. Support Services for Special Populations

To enable more people to participate in distance learning, access higher education, and achieve educational equality, the Open University provides extensive support services for students with disabilities. It offers a dedicated learning support website, assigns specialized tutors, supplies tailored learning materials, and provides additional educational activities for certain students. These measures allow disabled students to fully experience the benefits of distance learning.

Currently, the introduction of the Open University's learning support system to China's distance education field has progressed beyond the initial phase. Some institutions have begun implementing similar practices, with the China Central Radio and Television University using the Open University as a model from its inception. However, certain approaches, such as individualized guidance for every student, are challenging to implement in China, where the emphasis on educational scale currently outweighs teaching quality during the early stages of mass higher education. Yet, as the saying goes, "Two heads are better than one." With preparation, China may one day surpass the achievements of the Open University when conditions improve.

References

1. [15] Ding Xingfu. *Distance Education Studies* [M]. Beijing: Beijing Normal University Press, 2001: 216-233.
2. Simpson. Supporting Students in Open and Distance Learning [A]. Xiao Junhong. *Knowledge Media, Meta-Learning Environment, and Learning Support Services* [J]. Shanghai: *Open Education Research*, 2003 (1).
3. [8] [13] Jiangsu Radio and TV University Investigation Team. *Supported Open Learning – The Successful Practice of the UK Open University and Its Implications* [J]. *Journal of Jiangsu Radio and Television University*, 2006 (2): 25.
4. <http://www.open.ac.uk/about/ou/p5.html>
5. Li Yawan. *Research on Strengthening Support Services for Distance Open Education* [J]. *Modern Distance Education*, 2005 (1).
6. Duan Yaqing. *A Comparative Study of Student Support Services between Peking University Medical Distance Education and the UK Open University* [J]. *Health Vocational Education*, 2006 (23).
7. <http://www.open.ac.uk/Safari>
8. <http://library.open.ac.uk/>
9. Sun Shuyan. *Focusing on the Learning Support Services of the UK Open University* [J]. *Journal of Tianjin Radio and TV University*, 2002 (2).
10. <http://www.open.ac.uk/careers/>
11. https://msds.open.ac.uk/sams/SAMSDEFAULT/SAMS001_DEFAULT.asp
12. Zhang Minxia, Ding Xingfu. *Electronic Distance Learning at the UK Open University and Its Implications for China* [J]. *Open Education Research*, 2003 (3).
13. <https://www.openlink.org>

Deng Zhaozhen

Xülasə

BÖYÜK BRİTANIYANIN AÇIQ UNIVERSİTETİNİN TƏDRİS DƏSTƏK XİDMƏTİ VƏ ONUN İLHAMI

Bu məqalədə Böyük Britaniyanın Açıq Universitetinin innovativ və effektiv məsafədən təhsil təcrübələri ilə tanınan tədris dəstək xidmətləri araşdırılır. Məqalənin əvvəlində tədris dəstək xidmətlərinin anlayışının inkişafı, akademik və qeyri-akademik dəstəyin fərqləndirilməsi, həmçinin kommunikasiya texnologiyalarının inteqrasiyası müzakirə olunur. Açıq Universitetin üçpilləli dəstək xidməti sistemi vurğulanır: baş qərargah, regional mərkəzlər və tədris mərkəzləri, hər biri tələbə iştirakını və tədris nəticələrini artırmaq üçün hədəfli xidmətlər təqdim edir. Əsas xüsusiyyətlər arasında multimedia kurs materialları, fərdi tədris rəhbərliyi və qrup öyrənməsi və onlayn təhsil kimi çevik tədris metodları yer alır. Əlilliyi olan tələbələr üçün xidmətlərə xüsusi diqqət yetirilir ki, bu da universitetin inklüzivliyə olan güclü bağlılığını göstərir. Bundan əlavə, məqalədə universitetin media istifadəsinə pragmatik yanaşması və yüksək keyfiyyətli kursların hazırlanmasına diqqəti təhlil olunur. Bu təcrübələrin təhlilinə əsaslanaraq, məqalədə bu yanaşmaların Çinin məsafədən təhsil kontekstində, xüsusən də böyük miqyaslı təhsil şəraitində fərdiləşdirilmiş dəstəyin tətbiqi ilə bağlı problemləri və imkanları müzakirə olunur.

Дэн Чжаочжэнь

Резюме

СЛУЖБА ПОДДЕРЖКИ ОБУЧЕНИЯ ОТКРЫТОГО УНИВЕРСИТЕТА ВЕЛИКОБРИТАНИИ И ЕЁ ВДОХНОВЛЯЮЩИЙ ОПЫТ

В данной статье рассматриваются услуги учебной поддержки, предоставляемые Открытым университетом Великобритании, который известен своими инновационными и эффективными практиками дистанционного обучения. В первой части статьи обсуждается концептуальное развитие услуг учебной поддержки, включая различие между академической и неакадемической поддержкой, а также интеграцию коммуникационных технологий. Особое внимание уделяется трехуровневой системе поддержки Открытого университета, включающей штаб-квартиру, региональные центры и учебные центры, каждая из которых предоставляет целенаправленные услуги для повышения вовлеченности студентов и их учебных достижений. Основные характеристики включают мультимедийные учебные материалы, индивидуальное руководство по обучению и гибкие методы обучения, такие как групповое и онлайн-обучение. Особое внимание уделено услугам для студентов с ограниченными возможностями, что отражает приверженность университета принципам инклюзии. Кроме того, в статье анализируется прагматический подход университета к использованию медиа и акцент на разработке качественных курсов. На основе анализа этих практик обсуждаются их потенциальные приложения в контексте дистанционного образования в Китае, в частности, вызовы и возможности, связанные с внедрением персонализированной поддержки в условиях масштабного обучения.

Aynur Miriyeva
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

 10.30546/2518-752X.1.507.034

DİNLƏYİB-ANLAMA PROSESİNDƏ MÜASİR TƏLİM STRATEGİYALARININ ROLU

Açar sözlər: *audivizual materiallar, multimedia texnologiyaları, motivasiya və interaktivlik, kommunikativ situasiya*

Keywords: *audiovisual materials, multimedia technologies, motivation and interactivity, communicative situation*

Ключевые слова: *аудиовизуальные материалы, мультимедийные технологии, мотивация и интерактивность, коммуникативная ситуация*

Giriş. Müasir dövrdə ingilis dili yalnız əlavə bilik sahəsi deyil, əksər hallarda – kompüter texnologiyaları, iqtisadiyyat və siyasətdə – başlıca ünsiyyət vasitəsinə çevrilmişdir. İngilis dili artıq qlobal ünsiyyətin əsas aləti kimi çıxış edir. Bu şəraitdə, müasir dövlət təhsil standartlarında xarici dilin öyrədilməsinin əsas məqsədi kimi kommunikativ kompetensiyanın formalaşdırılması irəli sürülür.

Kommunikativ kompetensiyanın komponentləri

Bu kompetensiya kompleks və inteqrasiyalı bir anlayış olaraq aşağıdakı komponentləri özündə birləşdirir:

- danışmaq, dinləmə, oxu və yazı bacarıqları üzrə kommunikativ qabiliyyətlər;
- dil materialına dair biliklər və həmin materialdan istifadə bacarığı – informasiya yaratmaq və onu anlamaq üçün zəruri olan dil vərdisləri;
- ölkəşünaslıq bilikləri – başqa ölkənin reallıqlarını, mədəniyyətini mənimsəmədən kommunikativ kompetensiyanın formalaşdırılması mümkün deyil. Kommunikativ kompetensiyanın əsas tərkib hissələrindən biri kimi ölkəşünaslıq biliklərinin tədrisə daxil edilməsi, şagirdlərin digər xalqların mədəniyyəti və reallıqları ilə tanışlığını təmin etməklə yanaşı, onların ümumi dünyagörüşünü genişləndirir, ingilis dilinə marağını artırır və dayanıqlı motivasiya yaradır.

Xarici dilin öyrənilməsində ən mühüm amil dil mühitidir. Digər metodik vasitələr isə yalnız bu dil mühitinin mümkün qədər real və canlı təəssüratını yaratmaq məqsədi daşıyır. Bu vasitələr şagirdlərin təbii dil şəraitinə yaxınlaşdırılması üçün vacib rol oynayır.

Son illər dinləmə bacarığının tədrisi metodistlərin xüsusi diqqət mərkəzinə çevrilmişdir. Elmi-metodik ədəbiyyatda bu mürəkkəb prosesin təhlili və öyrənilməsi sahəsində ciddi araşdırmalar aparılır. Tədqiqatlar göstərir ki, hətta ingilis dilini kifayət qədər yaxşı bilən şəxslər belə, təbii danışmaq nitqini başa düşməkdə çətinlik çəkirlər. Psixoloji araşdırmalar da göstərir ki, səslənən nitqin qavranılması və başa düşülməsi mürəkkəb psixi fəaliyyətdir.

Beləliklə, dinləyib-anlama vərdisləri bacarıqlar arasında ən çətinlərdən biri hesab olunur və müasir metodistlərin fikrincə, bu, digər dil bacarıqlarından

daha yüksək səviyyədə inkişaf etdirilməlidir. Çünki danışığ və dinləmə qarşılıqlı ünsiyyətin əsasını təşkil edir. Ünsiyyət isə ikitərəfli prosesdir – digər şəxslərin dediklərini başa düşmək bacarığı olmadan real ünsiyyət mümkün deyil. Bu, həm bir-başə ünsiyyət, həm də telefon, televiziya, radio və digər media vasitələri ilə baş tutan əlaqələrə aiddir. Dinləmənin əhəmiyyətinin qiymətləndirilməməsi, dil hazırlığına mənfi təsir göstərə bilər. Bu bacarığın tədrisi həm də onunla çətinləşir ki, tələbə müxtəlif sürət, intonasiya, qrammatik düzgünlük səviyyəsinə malik nitqləri tam və dərin şəkildə başa düşməyi bacarmalıdır. Danışığ və dinləmə bir-biri ilə sıx bağlı olsa da, hər iki bacarığın tarazlı inkişafı yalnız xüsusi sistemləşdirilmiş təlim vəsaitləri və tapşırıqları ilə mümkündür. Dinləyib-anlama həm tədrisin məqsədi, həm də təlim vasitəsi kimi çıxış edir. Dərs zamanı bu iki funksiya bir-birini tamamlayır. Dinləmə vasitəsi ilə tələbələr yeni leksik və ünsiyyət materialı ilə tanış olur, həmçinin danışığ, yazı və oxu bacarıqlarını da formalaşdırırlar.

Dinləyib-anlama bacarığının inkişafı üçün metodik yanaşmalar

Dinləyib-anlama bacarığının formalaşdırılması üçün müxtəlif metodik yanaşmalar mövcuddur. Operativ yaddaşın xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, şagirdlərin eşitdikləri informasiya içərisindən əsas olanı ayırd etmə bacarığını inkişaf etdirmək məqsədilə xüsusi tapşırıqlar tətbiq olunur. Bu tapşırıqlar xüsusi adların, coğrafi terminlərin, tarixlərin və rəqəmlərin yadda saxlanmasına yönəldilə bilər. Eyni zamanda, dil təxminləri və ehtimallı proqnozlaşdırma üzərində qurulan üsullar dinləmə prosesində tələbələrin məzmunu qabaqcadan təxmin etməsinə kömək edir. Belə təlim strategiyaları tələbənin növbəti hadisələrin inkişafını öncədən təxmin etməsinə, mətnin ümumi məgzini anlamağa imkan verir. Tədrisdə geniş istifadə olunan və effektiv nəticə verən məşq növlərinə aşağıdakılar daxildir: “Bir paraqrafın məzmununu bir cümlə ilə ifadə et”, “Verilən sözləri sinonimlərlə əvəz et”, “Aşağıdakı fikirləri parafraz et”. Bu cür tapşırıqlar tələbələrin nitqin məzmununu bütövlükdə başa düşmək, təfərrüatları seçmək, önəmli faktları ayırd etmək, sinonimlərlə əvəzləmə, fikri ümumiləşdirmə, təkrar ifadə etmə kimi bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Bundan əlavə, tələbələr dinləmə mətnlərinin mənasını anlama strategiyasını təşkil edən kompleks nitq və qeyri-nitq bacarıqlarına yiyələnirlər. Bu strategiyalar çərçivəsində tədris və kompensator (adaptiv) vərdislər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Ümumi tədris bacarıqları aşağıdakılardır:

- zəruri və mühüm informasiyanın seçilməsi və ayırd edilməsi;
- informasiyanın müəyyən tədris tapşırığına uyğun şəkildə müqayisə edilməsi və təsnifatı;
- əldə edilən məlumatın ümumiləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi;
- eşidilən məlumatın yazılı şəkildə qeyd olunması və s.

Dinləmə bacarığının formalaşdırılması müəllim və tələbə fəaliyyətində ardıcılığın qorunmasını tələb edir. Bu fəaliyyətə əvvəlcədən verilən təlimatlar, dinləmə tapşırığına hazırlıq mərhələsi, prosesini özü və başa düşülən məzmunun yoxlanılması mərhələsi daxildir. Kommunikativ vəzifə (tapşırıq forması) bu mərhələdə mühüm rol oynayır. Belə tapşırıqlar tələbələrin diqqətini əsas məzmunə yönəldir, onların diqqətini cəmləməyə kömək edir, verilmiş fikirlərin təsdiqi və ya təkzibinə imkan yaradır. İngilis dilində eşidilən nitqin mənasını anlama bacarığının öyrədilməsi zamanı tələbələrin qarşılaşdığı çətinliklər nəzərə alınmalı və onların aradan qaldırılması məqsədilə uyğun tədris üsulları tətbiq olunmalıdır. Bu çətinliklər aşağıdakılardır:

- naməlum sözlərin və mürəkkəb sintaktik konstruksiyaların başa düşülməsi;
- yüksək tempdə danışmaq və müxtəlif danışanların nitqini anlama;
- yalnız bir dəfə təqdim edilən və böyük həcmli audioinformasiya ilə işləmək;
- vizual dəstəyin olmaması və fon maneələrinin mövcudluğu.

Bu çətinliklərin aradan qaldırılması üçün dinləmə və audiovizual mənbələrin geniş tətbiqini nəzərdə tutan müxtəlif məşqlərdən istifadə olunmalıdır.

Diləyib-anlam bacarığının qiymətləndirilməsi.

Dinləyib-anlama bacarığının formalaşdırılması səviyyəsini qiymətləndirmək də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu məqsədlə ən geniş yayılmış qiymətləndirmə üsulları aşağıdakılardır:

- mətnə uyğun təsvir və ya illüstrasiya seçmək;
- mətnin plan hissələrini düzgün ardıcılıqla düzəltmək;
- dinlənən məlumat əsasında xəritədə marşrutu göstərmək;
- təklif olunan başlıqlar arasında uyğun olanı seçmək;
- mətnin semantik hissələrinin sayını müəyyən etmək;
- dinlənən mətn üzrə plan tərtib etmək;
- əsas məzmunu müəyyənləşdirmək və ötürmək;
- tam məzmunu təqdim etmək;
- dinlənən mətnə dair suallara cavab vermək;
- müxtəlif növ test tapşırıqlarını yerinə yetirmək və s.

Dinləmə bacarığının tədrisində istifadə olunan materialların seçimi mühüm metodoloji amildir. Bu zaman danışmaq üslubunda qurulmuş, gündəlik qeyri-rəsmi ünsiyyəti əks etdirən autentik materiallara üstünlük verilməlidir. Yazılı mənbə kimi isə müasir xarici dərsliklərdən götürülmüş mətnlər, publisistik və ölkəşünaslıq mövzusunda yazılar, habelə bədii əsərlərdəki dialoqlar və monoloqlar istifadə edilə bilər. Bu mətnlərdə gündəlik danışmaq dilinə xas söz və ifadələrin işlədilməsi vacibdir. Belə leksik vahidlər dinləmə prosesindən əvvəl təqdim olunmalı, onların ədəbi ekvivalentləri ilə birgə izahı təmin edilməlidir.

Bundan əlavə, tələbələrə müxtəlif janr və mətn tiplərinin nümunələri təqdim olunmalı, həmin mətnlərin məntiqi-kompozisiya və dil xüsusiyyətlərinin öyrədilməsi təmin edilməlidir. Bu yanaşma tələbələrin müxtəlif formatlı mətnləri daha düzgün və dərin qavramalarına, həmçinin dinləmə prosesində daha məqsədyönlü olmalarına şərait yaradır. Dinləyib-anlama bacarığını formalaşdırmaq üçün tələbələr müxtəlif janr və mətn tiplərində təqdim olunan nitq nümunələri ilə tanış olmalıdırlar. Bu janrlara hekayə, təsvir, məlumatvermə, izah, rəy bildirmə, söhbət, müsahibə, sorğu, sübutetmə, mübahisə və diskussiya daxildir. Bu janrların öyrənilməsi tələbələrin real kommunikativ situasiyalarda istifadə edilən danışmaq tiplərinə uyğunlaşmasına, onların semantik və struktur xüsusiyyətlərini mənimsəməsinə şərait yaradır.

Multimedia texnologiyalarının rolu

Müasir tədris metodikasında dinləmə bacarıqlarının inkişafı sahəsində multimedia texnologiyalarının tətbiqi keyfiyyət baxımından yeni imkanlar açır. Belə texnologiyaların istifadəsi tədris prosesinin təşkilinə sistemli yanaşmanı təmin edir, tədrisin səmərəliliyini artırır, informasiya mədəniyyətinin formalaşmasına kömək edir, eyni zamanda tələbələrin zehni yorğunluğunu azaldır. Kompüter texnologiyalarından effektiv istifadə, dinləmə prosesində nəzarət və özünənəzarət mexanizmlərini tətbiq etməklə tələbələrdə maraq və motivasiyanı artırır, onları

daha yüksək nəticələr əldə etməyə stimullaşdırır. Multimedia vasitələrinin – fotoşəkil, video, qrafika, animasiya və səs istifadəsi öyrənilən materialın uğurla qavranılmasına kömək edir. Tədris təcrübəsi göstərir ki, informasiya müxtəlif formalarda təqdim olunduqda təlim daha səmərəli və yadda qalır. Maraqsız, emosiyasız və təsəvvürə əsaslanmayan öyrənmə prosesi məhsuldar olmur. Bu baxımdan, multimedia texnologiyalarından istifadə etməklə tələbələr üçün təbii ünsiyyət situasiyaları yaratmaq, onların fikirlərini ifadə etməyə, qarşılıqlı müzakirə aparmağa sövq etmək vacibdir. Dinlədikləri mətnlərə dair tapşırıqlar yaradıcı xarakter daşmalı, tələbələrin daxili motivasiyasını gücləndirməlidir. Prezentasiyalar zamanı tələbələrə leksik-semantik dayaq (cədvəllər və ya söz materialları formasında) təqdim olunmalı, bu dayaq dinlənilən mətn üzrə problemi müstəqil həll etməyə, kommunikativ vəzifəni yerinə yetirməyə kömək etməlidir.

Ən yüksək nəticələrin əldə olunması üçün, tədris filmləri və xarici dil kurslarına dair videomateriallardan istifadə məsləhətdir. Xarici dil daşıyıcılarının davranış xüsusiyyətlərini anlamaq üçün onların özlərini və ünsiyyətin baş verdiyi şəraiti (məsələn, mağaza, metro, hava limanı, auditoriya, teatr və s.) vizual olaraq görmək vacibdir. Kommunikasiya aktı baş verdiyi mühitə uyğun olaraq formalaşır və iştirakçıların davranışlarına bilavasitə təsir göstərir. Filmlər həmçinin öyrənilən dilin ölkəsinə dair mədəni, sosial və məişət xüsusiyyətləri haqqında məlumat almağa imkan yaradır. Bu səbəbdən audiovizual mənbələrdən maksimum istifadə edilməlidir.

Fon biliklərin formalaşdırılması bu zəmin üzərində sosial-lingvistik və sosiomədəni kompetensiyanın inkişafı üçün tələbələr öyrənilən dilin ölkəsi və xalqı haqqında kifayət qədər informasiyaya malik olmalıdırlar. Bu məqsədlə xarici dərslərə uyğun, bədii filmlər və seriallar, o cümlədən, tədris televiziya vasitələri faydalı ola bilər. Əsas şərt odur ki, bu materiallarda hadisələr öyrənilən dilin daşıyıcılarının yaşadığı ölkədə baş versin. Bundan əlavə, kommunikativ aktlarda iştirak edənlərin nitq və qeyri-nitq davranışları sosial kontekstdən, yəni situasiyadan asılı olaraq dəyişir. Bu baxımdan, dinləmə fəaliyyətindən əvvəl həmin situasiya təhlil edilməli və ya təsvir olunmalıdır. Əgər mənbə audiovizual xarakterlidirsə, situasiyanın bir hissəsi vizual olaraq təqdim edilir. Əgər mənbə yalnız audio şəklindədirsə, müəllim dinləmə fəaliyyətindən əvvəl situasiyanı şərh etməlidir. Xüsusi diqqət tələbələrin danışq situasiyalarına uyğun olaraq danışan şəxslərin nitq və qeyri-nitq davranışlarının analizinə yönəldilməlidir. Müəllim onların rəsmi və qeyri-rəsmi ünsiyyətdə bir-birilərinə necə müraciət etdiklərinə, informasiya necə istəniləyinə, xahişlərin, salamlama və sağollaşma ifadələrinin, danışığa başlanğıc və sonluqların necə verildiyinə diqqət çəkməlidir. Bundan əlavə, müxtəlif sosial situasiyalara uyğun olan sabit ifadələrin – salamlama, təbrik, müraciət öyrədilməsi də vacibdir. Bütövlükdə, istifadə olunan mətnlərin seçimi və dinləmə fəaliyyətinin növü kommunikativ situasiyadan, təqdim olunan materialın autentikliyindən, tələbələrin yaş psixologiyasına uyğunluğundan asılı olaraq müəyyənəndirilməlidir.

Nəticə olaraq qeyd etmək olar ki, tədris prosesinin məqsədyönlü təşkili, aydın və məntiqli izahat, tələbələrin fəal təfəkkür fəaliyyətinə əsaslanan metodlar, dinamik təlim üsullarından istifadə və vəzifələrin konkretləşdirilməsi tələbələrin daxili motivasiyasını artırır, onların diqqətini dinləmə bacarıqlarının praktik tətbiqinə yönəldir. Tədrisin əsas məqsədi tələbələrdə yad dildə eşitmə və anlama bacarıqlarının formalaşdırılmasıdır. Bu bacarıqlar, öz növbəsində, onları şifahi ünsiy-

yət aktlarında iştirak etməyə hazırlayır. Lakin xarici dil daşıyıcıları ilə birbaşa ünsiyyət imkanlarının məhdud olduğu şəraitdə, bu məqsədə yalnız autentik materialların istifadəsi ilə nail olmaq mümkündür. Belə materiallar təbii danışiq şəraitində nitqin anlaşılmasını təmin edən əsas vasitələrdir.

Ədəbiyyat:

1. Воронина Г.И. Организация работы с аутентичными текстами молодежной прессы в старших классов школ с углубленным изучением немецкого языка // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2.
2. Елухина Н.В. Обучение аудированию в русле коммуниктивно-ориентированной методики // Иностранные языки в школе. – 1989. – № 2.
3. Зайцева Л.А. Требования к аудитивному материалу, содержащему неизученную лексику // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 3.
4. Колшанский Г.Н. Лингвокоммуникативные аспекты речевого общения // Иностранные языки в школе. – 1985. – №1.
5. Porter D., Roberts J. Authentic Listening activities // English Language Teaching Journal, 2012, Vol. 36 №. I. p.
6. Rivers W. Psychology, Linguistics and Language Teaching. A Forum Anthology. – Washington, 2006. p. 201.

Aynur Miriyeva

Summary

THE ROLE OF MODERN TEACHING STRATEGIES IN THE LISTENING COMPREHENSION PROCESS

In the modern era, English has become a global means of communication, and the development of communicative competence is considered a primary goal in national education standards. Communicative competence includes speaking, listening, reading, and writing skills, as well as cultural knowledge. Developing listening skills requires special attention because it is closely linked to other language skills and is essential for real communication. Various methodological approaches and multimedia technologies are used to enhance listening comprehension. Assessment methods help accurately determine students' listening proficiency. The use of multimedia tools makes the teaching process more effective and engaging.

Айнур Мириева

Резюме

РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В ПРОЦЕССЕ АУДИРОВАНИЯ

В современную эпоху английский язык превратился в средство глобального общения, и формирование коммуникативной компетенции признано основной целью в государственных образовательных стандартах. Коммуникативная компетенция включает в себя навыки говорения, аудирования, чтения и письма, а также страноведческие знания. Развитие навыков аудирования требует особого внимания, так как оно тесно связано с другими языковыми навыками и является важным для реального общения. Для формирования навыков восприятия на слух используются различные методические подходы и мультимедийные технологии. Методы оценки позволяют точно определить уровень аудирования у студентов. Применение мультимедийных средств делает учебный процесс более эффективным и интересным.